

Supur. Ghid cultural și istoric

Comuna Supur este formată din localitățile Supuru de Jos, reședința de comună, Supuru de Sus, Dobra, Giorocuța, Hurezu Mare, Racova și Sechereșa. Centrul comunei, localitatea Supuru de Jos, este situat pe drumul național E81, pe malul stâng al râului Crasna, în sudul județului, la 45 km distanță de orașul Satu Mare. Reședința de comună este străbătută de calea ferată dintre Carei și Jibou. Compoziția etnică și religioasă a comunei este variată și diferă de la sat la sat. Supuru de Jos este cea mai mare dintre localitățile comunei și este locuită aproape exclusiv de români, la fel fiind situația satelor Giorocuta, Racova și Supuru de Sus. Sechereșa și Dobra sunt locuite preponderent de maghiari, iar în Hurezu Mare românii sunt majoritari, dar există o însemnată comunitate de maghiari și șvabi. Din punct de vedere etnografic, comuna situată în valea râului Crasna se află la granița a două mari zone etnografice, cea a Codrului și cea a Câmpiei.

Szopor. Kulturális és történelmi kalauz

Szopor községet a következő falvak alkotják: a községközpont Alsószopor, valamint Felsőszopor, Dobra, Girókuta, Nántű, Rákosterebes és Szekerestanya. A községközpont Szatmár megye déli részén található, 45 km-re Szatmárnémetitől, az E81-es főút mentén, a Kraszna bal partján terül el. Vonattal is megközelíthető a Nagykároly-Zsibó vonalon. A község etnikai és felekezeti megoszlása falvak szerint változik. A legnagyobb települést, a községközpont Alsószopoport szinte teljes egészében román nemzetiségek lakják, akárcsak Felsőszopor, Girókuta és Rákosterebes falvakat. Szekerestanya és Dobra többségében magyar lakosságú, míg Nántűn a többségi román lakosság mellett jelentős magyar és sváb közösség is él. Néprajzi szempontból a Kraszna mentén elterülő község két zóna, a bükki, illetve az alföldi régiók határán található.

Supur. A Cultural and Historical Guide

The municipality of Supur is comprised of seven settlements: Supuru de Jos – the residence of the municipality, Supuru de Sus, Dobra, Giorocuta, Hurezu Mare, Racova and Sechereșa. The centre of the municipality, Supuru de Jos, is situated on the national road E81, on the left side of River Crasna, in the southern part of the county, at 45 km from Satu Mare. Supur de Jos can be reached by train, through the line Carei–Jibou. The ethnic and religious structure of the localities in the municipality varies. Supuru de Jos is the largest of the localities and it is mostly inhabited by Romanians. The ethnic situation is similar at Giorocuta, Racova and Supuru de Sus. Sechereșa and Dobra are mostly inhabited by Hungarians, while Hurezu Mare has a dominant community of Romanians with significant Hungarian and Schwab population. From the ethnographic point of view the localities of Supur, situated in the valley of River Crasna, is on the border line of two major regions: the Codru and the Plain area.

VESTIGII ARHEOLOGICE

Amplasarea favorabilă de o parte și de alta a văii Crasnei a localităților ce formează comuna Supur a determinat o locuire intensă a zonei de-a lungul întregii perioade preistorice. Acest lucru se datorează în primul rând căii de comunicație pe care o reprezintă Valea Crasnei. Descoperirile arheologice din mai multe epoci, ce se însiră pe Valea Crasnei, atestă că ea a fost principala cale de legătură nordică între Câmpia Tisei și Transilvania, având un rol mai important decât Valea Someșului sau văile Crișurilor. Fără îndoială că numărul mare al vestigiilor preistorice din zona Supurului se datorează și terenului prielnic pentru agricultură, pe care l-a reprezentat atât lunca Crasnei și a afluenților săi, cât și terenul aflat pe coline și pe terasele înalte, care foarte probabil erau în mare parte împădurite. Intenția de a exploata ecosistemul de luncă și acela specific colinelor și platourilor înalte se observă din poziția pe care o ocupă vechile aşezări. Nu întâmplător acestea, la fel ca și aşezările actuale sunt amplasate pe terasa înaltă ce mărginește Valea Crasnei spre apus și de limita colinelor de care valea este mărginită spre răsărit.

RÉGÉSZETI LELETEK

A Kraszna völgyében elhelyezkedő Szopor közég területe sűrűn lakott volt már a történelem előtti időszakban is. Ezt elsősorban a Kraszna-völgy összekötő szerepének tulajdoníthatjuk: régészeti leletek bizonyítják, hogy a Kraszna völgye több korszakban fontos útvonalként szolgált, a Tisza vidéke és Erdély között. Ilyen szempontból a Kraszna völgye sokkal fontosabb szerepet töltött be, mint a Szamos vagy a Körösök. Szopor környékének leletgazdasága és az itt megfigyelt telepsűrűség kétségkívül a Kraszna völgy lankáinak mezőgazdasági termelésre alkalmas voltának köszönhető. A lankás területeket szerencsésen egészítették ki a közeli dombvidék és a magasabban fekvő, régen valószínűleg erdőkkel borított teraszok. Az itt megtelepült közösségek így két ökoszisztema által nyújtott lehetőséget használhattak ki. Ez a természeti adottság határozta meg, hogy a telepek túlnyomó többsége a Kraszna völgyének nyugati teraszán, illetve keletre, a dombok vonalán létesültek.

Szopor környékének legrégebbi emberi települései a neolitikumból (csíszolt kőkorszak) származnak. E korszak késői szakaszából való az

ARCHAEOLOGICAL FINDS

The intense inhabitance of the area over the entire Prehistoric period was determined by the convenient location of the settlements in the valley of River Crasna. The role of this valley as an important route was the main positive factor in this sense. Archaeological finds from various ages, discovered along the valley, indicate that the communication between the plains of Tisa and Transylvania was established through the Crasna valley. During the main part of the prehistoric period this valley was more important as a contact route than then valley Someş and the Criş. Furthermore, there is no doubt that the great number of prehistoric vestiges found in the Supur area is caused to the fertility of the land in the valley of Crasna and of the side-creeks. The hills and the high terraces, covered with forests, allowed to the inhabitants to complete their subsistence with additional resources. The exploitation of the two ecosystems – the low-lands and the hills – can be observed in the position of the archaeological settlements. They are lined deliberately on the both terraces of the valley at the eastern, respectively at the western edge of it.

Situl Giorocuta– *Dealul Curmătura*
Girókuta – *Curmătura* domb lelőhely
The archaeological site Giorocuta– *Dealul Curmătura*

Sondaj arheologic – Giorocuta
Régészeti ásatás – Girókuta
Archaeological excavation – Giorocuta

Primele urme cunoscute ale locuirii din zona Supurului datează din epoca neolică. Din perioada târzie a acestei epoci datează așezarea de la Supuru de Jos – *Dealul Sentiului*, aflată pe terasa înaltă a Crasnei. Tot din epoca neolică datează două topoare de piatră descoperite în localitatea Dobra. Din epoca cuprului (4500–2500 î. Hr.) este cunoscut un topor de cupru, descoperit la Supuru de Jos, în albia Crasnei. El poate fi legat de o așezare din perioada timpurie a epocii cuprului, descoperită în zona viilor aflate pe terasa înaltă a Crasnei, de la marginea sudică a localității. Această zonă a fost locuită și în perioada finală a epocii cuprului, de către păstorii a căror cultură materială este cunoscută sub numele de cultura Coțofeni.

Pe același loc, bogat în vestigii, unde azi sunt viile din Supuru de Jos, se află așezarea din epoca târzie a bronzului, ce aparține culturii arheologice cunoscute sub numele de Cehăluț–Pișcolt/Hajdubagos. Este posibil ca din această așezare să provină o ceașcă decorată cu motive scobite menționată de Márton Roska ca provenind dintr-o așezare din epoca târzie a bronzului. Culturii arheologice numite Cehăluț–Pișcolt/Hajdubagos îi aparține și o așezare descoperită în anul

Sondaj arheologic – Giorocuta

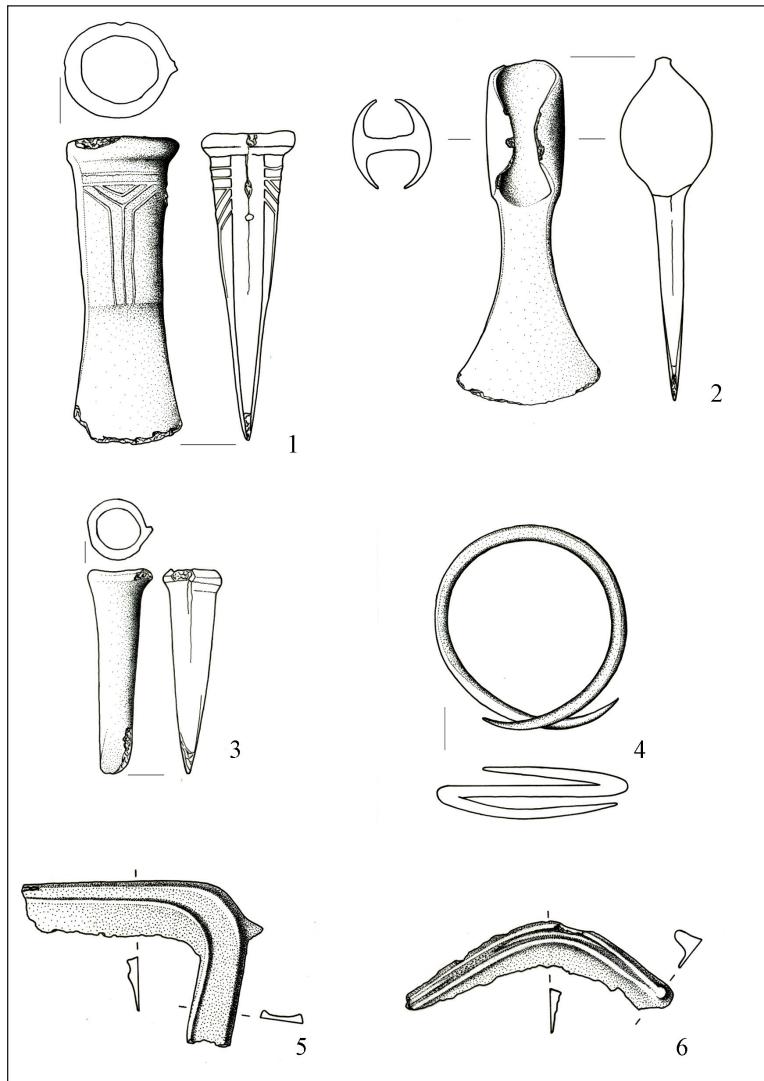
Régészeti ásatás – Girókuta

Archaeological excavation – Giorocuta

Alsószopor – *Sentiul dombon*, a Kraszna magas teraszán talált település. Szintén a neolitikumból való az a két kőbalta, melyet Dobrán találtak. A rézkorszakból (Kr. e. 4500–2500) két rézbaltát ismerünk, amelyeket Alsószopornál a Kraszna medrében találtak. Ezek a leletek kapcsolódnak a rézkorszak korai szakaszának telepeihöz, amelyek a falu déli oldalán, a Szőlőhegy környékén, a Kraszna magas teraszán létesültek. A rézkorszak végén is lakkolt volt ez a hely, a Szőlőhegy nyugati peremén egy pásztorkodó nép telepedett le, anyagi műveltségüket Coțofeni kultúra néven ismerjük.

The first traces of inhabitance in the Supur area dates in the Neolithic Age. The settlement discovered at Supuru de Jos – *Dealul Sentiului*, situated on the high terrace of Crasna, dates from the Late Neolithic Age. Two stone axes discovered at Dobra dates from a similar period. A copper axe, dating from the Copper Age, was found at Supuru de Jos, in the riverbed of Crasna. This axe may be related to the early Copper Age settlement, found in the vineyard situated on the high terrace of Crasna, at the southern part of the village. The area was inhabited by shepherds in the last period of the Copper Age. The material culture of this population is known as the Coțofeni Culture.

On the same site in the vineyards of Supuru de Jos, rich in discoveries, several finds indicate the traces of a late Bronze Age settlement, which belongs to the Cehăluț-Pișcolt/Hajdubagos archaeological culture. It is possible that a cup decorated with incised motifs and mentioned by Márton Roska, was discovered in this settlement. The settlement at Giorocuta–*Hută* discovered in 2005, belongs also to the Cehăluț-Pișcolt/Hajdubagos culture. The settlement is located at a significant site: it is near the place where the Maja brook flows into the River Crasna. Another

Depozit de bronzuri de la *Dealul Curmătura* – Giorocuta
Bronz raktárlelet Girókuta–Curmătura domb lelőhelyről
Bronze depot discovered at *Dealul Curmătura* – Giorocuta

2005 la Giorocuta, în punctul numit *Hută*. Acest punct se află într-o zonă specială situată în apropierea zonei în care Pârâul Maja se varsă în Valea Crasnei. Epocii târzii a bronzului îi aparține și o aşezare de la Hurezu Mare, care este atestată în vechea literatură arheologică de la începutul secolului al XX-lea fără a fi menționat locul precis al acesteia și care, astfel, nu a mai putut fi identificată pe teren. Aceste aşezări din epoca târzie a bronzului, împreună cu o altă aşezare din Acâș creionează traseul pe care cultura Cehăluț, ce se formează pe cursul inferior al Barcăului, Ierului și al Crasnei, pătrunde în Transilvania, până în zona Cluj–Bistrița.

Contemporane cu aceste aşezări de pe raza comunei Supur sunt cunoscute două descoperiri de piese de bronz. Prima este reprezentată de o brățără ornamentată cu crestături ce a fost descoperită în anii 1970 cu ocazia amenajării unui drum forestier în pădurea de la Supuru de Jos. Cea de-a doua este reprezentată de un depozit de bronzuri ce a fost descoperit în punctul *Pogányvár* (Cetatea Păgână) din Dobra. Acest depozit, menționat la 1910, a ajuns în Muzeul Național din Budapest. Ulterior, în anul 1968, tot în zona aceluiasi punct de hotar a fost descoperită

Ugylanezen a lelőhelyen, az alsószopori Szőlőhegyen létesült egy későbbi település a bronzkor késői szakaszában. Az előkerült leletek a Magyarsaholy–Piskolt/Hajdubagos kultúrához tartoznak. Valószínűleg erről a településről került elő az a késő bronzkori véssett díszítésű csésze is, amelyet Roska Márton közölt. A Magyarsaholy–Piskolt/Hajdubagos kultúrához tartozik egy másik, 2005-ben Girókután feltárt település is, a *Huta* nevű helyen. A telep egy jelentős ponton helyezkedik el: a Mázsa patak a Krasznába ömlésénél. A régebbi, 20. század eleji régészeti irodalom egy késő bronzkori települést említ Nántún, de a pontos lelőhely megjelölése nélkül, így ezt ma már nem tudjuk pontosan beazonosítani. Szopor és Ákos községek területén feltárt késő bronzkori telepek jelzik azt az irányt, ahogy a Berettyó, az Ér és a Kraszna alsó folyásánál kialakult Magyarsaholy kultúra átterjedt Erdélybe, egészen Kolozsvár–Beszterce vidékéig.

Ugylanebből a periódusból két bronzleletet ismerünk Szopor község területéről. Az egyik az 1970-es években talált hornyolt díszű karperec, amely Alsószoporon egy erdei út kialakításakor került elő. A másik egy bronz raktárlelet, amelyet Dobrán a *Pogányvár* nevű helyen találtak.

Late Bronze Age settlement is attested at Hurezu Mare in the old archaeological literature from the beginning of the 20th century. Unfortunately, it was not the exact location; therefore it could not be identified in the field anymore. These Late Bronze Age settlements, together with the sites discovered in the area of Acâș indicates the direction where Cehăluț culture, formed in the lower basin of the Rivers Barcău, Ier and Crasna, entered Transylvania, reaching the region of Cluj and Bistrița. Furthermore, two discoveries of bronze artifacts were made in the archaeological sites of Supur, dating from the same period. One of the artifacts is a bracelet, decorated with notches, found in the 1970's, during the building of a forestry road at Supuru de Jos. The rest of the bronze finds was a bronze deposit, discovered at the Dobra–Pogányvár site. This deposit was mentioned in 1910 and reached the National Museum of Budapest. Subsequently, in 1968, a bronze cake was found in the same spot, that represents the prime material for molding bronze objects. This object is preserved at the school of Dobra, and it is possible that it belonged to the bronze deposit discovered, at the beginning of the century.

Ceașcă dacică de la Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*
Dák csésze Felsőszopor–*Togul lui Cosmi* lelőhelyről
Dacian cup discovered at Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*

Amforă română de la Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*
Római amfora Felsőszopor–*Togul lui Cosmi* lelőhelyről
Roman amphora discovered at Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*

o turtă de bronz, care reprezintă materialul ce urma să fie folosit la turnarea unor piese finite de bronz. Această piesă, ce se păstrează la școala din Dobra, nu este exclus să facă parte din depozitul de bronzuri care a fost descoperit la începutul secolului în același loc.

Din epoca timpurie a fierului, mai precis din anii 1000–900 î. Hr. datează un alt depozit de bronzuri, descoperit în anul 2005 la Giorocuta. El este compus din două topoare, două seceri, o brătară și o daltă. Din epoca târzie a fierului sunt cunoscute o aşezare de la Supuru de Sus – *Togul Cosmi* și o mărgea cu decor numit „în ochi de păun”, descoperită la Dobra. Este dificil de spus, doar pe baza celor câteva fragmente ceramice descoperite la suprafață, dacă aşezarea de la Supuru de Sus datează în secolele III–II î. Hr. și poate fi legată de celti, sau datează în secolele I î. Hr.– I d. Hr. Urmele aşezărilor antice se găsesc pe terasa înaltă de 3–4 m a văii mlăștinoase a râului Crasna. Cu ocazia reconstrucției DN19A din 1998–1999, au fost desfășurate cercetări arheologice în această zonă. La vest de drumul național, în punctul *Togul lui Cosmi* a fost descoperită o locuință adâncită în pământ din epoca romană. Locuința avea formă ovală și conținea

Situl arheologic de la Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*
A felsőszopori *Togul lui Cosmi* lelőhely
The archaeological site Supuru de Sus – *Togul lui Cosmi*

A leletet 1910-ben említik a szakirodalomban, a tárgyak a Magyar Nemzeti Múzeumba kerültek. Utólag, 1968-ban, a határ ugyanazon részén egy bronzlepényt is találtak, amely a bronztárgyak öntéséhez szolgált alapanyagként. Nem kizárt, hogy a jelenleg a dobrai iskolában őrzött darab is a raktárlelet része.

A kora vaskor idejéből, pontosabban Kr. e. 1000–900-ból, való egy másik bronz raktárlelet, amelyet 2005-ben találtak Girókután. A lelet két baltából, két sarlóból, egy karperecből és egy vé-sőből áll. A késő vaskorból ismerünk egy települést Felsőszopor–*Cosmi tag* lelőhelyről, valamint egy „pávaszemes” gyöngyöt Dobráról. A Cosmi

Another bronze deposit was found in Giorocuta, in 2005, dating from the Early Iron Age, the period between 1000 and 900 B.C. It comprises two axes, two sickles, a bracelet and a chisel. A Late Iron Age settlement was identified at Supuru de Sus – *Togul Cosmi* site, while a bead decorated with the „peacock's eye” motif was found at Dobra belonging to the same period. It is difficult to determine, basing only on the pottery fragments collected at the surface, whether the settlement dates from the 3rd and the 2nd century B.C., or later 1st century B.C. and the 1st century A.D. In the first case, the settlement might be related to the Celts.

Settlements of the Classical Age are found on the 3–4m high, swampy terrace of the River Crasna. Archaeological research was carried out in this area, during the rebuilding of the national road 19A, in 1998 and 1999. A Roman Age dwelling, deepened in the ground, was found to the west of the national road, in the site called *Togul lui Cosmi*. The dwelling was oval and contained Dacian cups, pottery fragments of a small Roman amphora, and few fragments of Germanic vessels. Based on these finds, it can be assumed, that the place was inhabited in the 2nd

Săpătură arheologică la valul roman din Supuru de Sus
A felsőszopori római vallum régészeti kutatása
Archaeological excavation of the roman vallum at Supuru de Sus

cești dacice, fragmente ceramice dintr-o amforeă romană și câteva fragmente de vase germanice. Pe baza acestor descoperiri putem să afirmăm că acest loc a fost locuit în secolul II d. Hr. de o populație barbară, cu o cultură materială mixtă: dacică (daci liberi) și germanică. Fragmentul de vas roman atestă legăturile comerciale strânse cu Imperiul Roman din imediata vecinătate.

La ieșirea văii Crasnei dintre Dealurile Sălajului spre Câmpia de Vest, în partea de hotar Supuru de Sus – *Dealul Șoarecului*, a fost descoperit un val de pământ cu sănț în față, care bloca accesul spre Munții Apuseni (Meseș), în direcția provinciei romane Dacia. Valul este amplasat în afara provinciei, la o distanță de cca. 45 km de linia de apărare a orașului roman Porolissum (Poarta Meseșeană). În zonele plate și neerodate, sănțul are în medie cca. 2–2,5 m adâncime și în jur de 3,5–4 m lățime. Valul a fost foarte aplatizat de lucrările agricole repetitive an de an, având o lățime la bază de 4–5 m, în zonele unde poate fi sesizat pe teren. Datorită perieghezelor repetitive și a cercetărilor sistematice valul și sănțul roman a mai fost identificat în punctele *Bondava*, *Soldubița*, cât și în hotarul satului Giorocuta, pe o lungime de cca. 4 km. În sănțul identificat

tagban a felszínen talált néhány kerámialelet alapján nehéz eldöntení, hogy a település a Kr. e. 3–2. századi keltákhoz köthető-e vagy későbbi, a Kr. e. 1. – Kr. u. 1. századból származik. E kor-szak lelőhelyei is a Kraszna mocsaras völgyének 3–4 méter magas teraszán találhatók. A *Cosmitag* határrész a Felsőszopor és Alsószopor közötti DN19A országúttól nyugatra terül el. Az út rekonstrukciója alkalmával, 1998 és 1999-ben, régészeti ásatásokat végeztek itt, és egy római kori földbe mélyített lakóház maradványait tárták fel. A ovális alaprajzú lakóházban több dák csészét, egy római kori amfora darabjait és néhány germán edény töredékét találták. A leletek alapján megállapítható, hogy ezt a telepet a Kr. u. 2. században egy olyan barbár népesség lakta, amelyre vegyes anyagi kultúra jellemző: együtt fordulnak elő a dák (szabad dák) és germán jellegzetességek. A római edénytöredék jelenléte a Római Birodalommal fennállt kereskedelmi kapcsolatokat bizonyítja.

A Felsőszopor – *Dealul Șoarecului* határrészen, ahol a Kraszna a szilágysági dombok közül a síkságra ér, egy földsánc nyomait tárták fel. A sáncból és árokóból álló védelmi vonal a Nyugati Havasok felé (Meszes hegység), a római Dacia

century A.D. by barbarians, comprising Dacian (free Dacians) and Germanic material culture. The fragment of Roman vessel attests a tight commercial connection with the Roman Empire.

An earthen wall with a ditch in the front of it was found during the surface researches at the site Supuru de Sus – *Dealul řoarecului*, where the River Crasna comes out of the Hills of Sălaj heading towards the Western Plain. This wall blocked the access towards the Apuseni Mountains (Meseš) in the direction of the Roman province of Dacia. The wall was situated outside the province, 45 km from the defense line of the Roman town, Porolissum (at the Meseš Gate). At the flat and non-eroded areas, the ditch is 2–2,5 m deep and around 3,5–4 m wide. The wall, flattened significantly during the recurrent field works, had at the base 4–5 m in width. Due to the field works the wall, and the ditch was almost entirely flattened and it is not visible but in few areas. During the recurrent archaeological surveys, the wall and the ditch were identified in several places at Supuru de Sus, in the locations called *Bondava*, *Soldubi *, and near the village Giorocuta. The identified portion of the fortification line has over 4 km in

Situl Supuru de Sus – *Dealul řoarecului*
Felsőszopor- řoarecului domb lel hely
The archaeological site Supuru de Sus – *Dealul řoarecului*

Moned  emis  de  mp ratul Hadrian
Hadrianus császár  rm je
Coin minted by Emperor Hadrianus

pe platoul *Dealul Șoarecului* au fost surprinse urmele a două locuințe apartinând unei așezări de epocă romană (sec. II d. Hr.), iar pe suprafața zonei presupusei fortificații (*castru*) a fost descoperită o monedă de la împăratul Hadrian. Cu ocazia sondajului realizat aici în anul 1999, s-a constatat că în vechiul val a fost amenajată o locuință medievală (anexe?), o altă locuință fiind identificată în sănțul valului. După materialul arheologic descoperit, aceste locuințe datează din secolul al XIV-lea.

Cel mai probabil acest sistem de apărare conceput pentru blocarea văii Crasnei aparține epocii romane, iar prin modul de realizare și dispunere pe teren a valului și sănțului, această linie fortificată a fost un obiectiv prioritar pentru strategii armatei romane. Valul și sănțul erau îndreptate împotriva sarmaților iazygi sau a altor barbari (daci, dacringi, buri, victovali, hasdingi, costoboci sau sarmați), care au dorit să ajungă în Dacia, la Porolissum. Dacă va fi identificat arheologic sistemul de apărare pe toată lungimea lui, de la Carpații Păduroși până la vărsarea Crișului în Tisa, am reconstituiri astfel prima frontieră a Daciei, din timpul împăratului Traian.

provincia irányába tartó utat zárta le. Az erődítést a barbaricum területén emelték, kb. 45 km-re a Meszesi kapuban kiépült Porolissum római várostól. Az eróziómentes részeken az árok átlag 2–2,5 méter mélységű és kb. 3,5–4 m széles. A földsánc az évente ismétlődő mezőgazdasági munkálatok miatt erősen ellaposodott, gyakorlatilag teljesen eltűnt, csak néhány helyen figyelhető meg, itt az alap szélessége 4–5 m. Felsőszopor határában a sánc nyomai még a *Bondava* és a *Soldubița* részeken figyelhetők meg, valamint folytatódik Girókuta falu határában is. Összesen mintegy 4 km hosszúságban azonosították a védmű vonalát. A *Dealul Șoarecului* lelőhelyen végzett ásatások során a sánc mellett két lakás nyomát fedeztek fel, amelyek egy római kori (Kr. u. 2. századi) településhez tartoztak. Itt, a feltételezett erőd (*castrum*) helyén, egy Hadrianus császár által vert érmet is találtak. Az 1999-es ásatások során egy középkori lakás (vagy mellékképület?) került elő, amely a római földsáncre épült, egy másik hasonló az árokra. A feltárt régészeti anyag alapján a lakások a 14. században épültek.

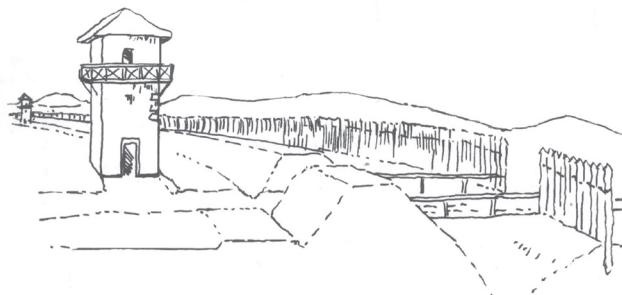
Ez a római kori védmű a Kraszna völgyét zárta le a barbaricum felé. A földsánccból és árokból

length. Traces of two Roman dwellings dating in the 2nd century A.D. were identified on the plateau at the *Dealul Șoarecul*. In addition, a coin minted by Emperor Hadrian was found on the surface, near the potential fortification. During the archaeological research a medieval dwelling (annexes?), and another dwelling was identified covering the wall and the ditch in 1999. According to the material found here, these dwellings date from the 14th century.

Most probably, this defense system was built to block the valley of Crasna in the Roman period. According to the structure and the place of the wall and the ditch, this fortified line used to be an important objective for the Roman army. The wall and the ditch were built for protection against the Iazygi Sarmatians and other barbarian population (Dacians, Dacringies, Buri, Victovals, Hasdingi, Costoboci or Sarmatians) who wanted to reach Porolissum and the province of Dacia. If the defense system can be identified archaeologically on its entire length, starting from north-eastern Carpathians to the point where the River Criș flows into the Tisa, then it can be connected to the first frontier of Dacia, built under the Emperor Traianus.

Groapă germanică de la situl Supuru de Sus – *Dealul Soldubița*
Germán gödör Felsőszopor-Soldubița domb lelőhelyről
German pit discovered at Supuru de Sus – *Dealul Soldubița* site

Valul roman de la Supuru de Sus. Reconstucție grafică
A felsőszopori római vallum vázlata
Reconstruction of the roman vallum of Supuru de Sus

Dintre descoperirile medievale de pe raza comunei, trebuie menționat tezaurul de la Dobra, compus din 701 de monede. Cea mai recentă piesă a fost emisă la începutul secolului al XVII-lea, tezaurul fiind îngropat probabil în contextul războaielor otomane. Tezaurul a ajuns la Muzeul Național din Budapesta.

ISTORICUL LOCALITĂȚILOR SUPURU DE JOS ȘI SUPURU DE SUS

Cele două așezări au o istorie asemănătoare. De altfel, până la începutul secolului al XV-lea, în documente nu se face distincția nominală între cele două așezări, fiind atestată doar denumirea simplă: *Zupur*. Prima mențiune scrisă a Supurului datează din anul 1205. În acest an, în *Registrul de la Oradea* este menționat un proces de vrăjitorie, în care *Koson*, un locuitor din *villa Zupur*, o acuză de vrăjitorie pe mama unuia dintre consătenii lui. Acuzația era una foarte gravă în acea perioadă și privea aproape exclusiv persoanele de sex feminin. Acuzația a fost dovedită de regulă prin apel la judecata divină, prin care acuzații erau săliți să poarte fierului

îlló erődítés fontos stratégiai szerepet töltött be: a római provinciát védte a Daciába, Porolissum felé eljutni akaró szarmata jazigok és más barbár népek (dákok, burok, viktoválok, hasdingok, kosztobókuszok) ellen. Amennyiben sikerül a védvonal folytatását a Kárpátok és a Körös torkolata felé régészetiileg azonosítani, akkor bizonyítható lesz, hogy ez a védmű lényegében Dacia legkorábbi határa volt, amely Traianus császár idejében épült ki.

A község területén előkerült középkori leletek közül a Dobrán talált 701 érméből álló pénzleletet kell megemlíteni. Az érmék közül a legkésőbbi a 17. század első feléből származik, így a kincset valószínűleg a török háborúk idején ásták el. Az éremlelet Budapestre, a Magyar Nemzeti Múzeumba került.

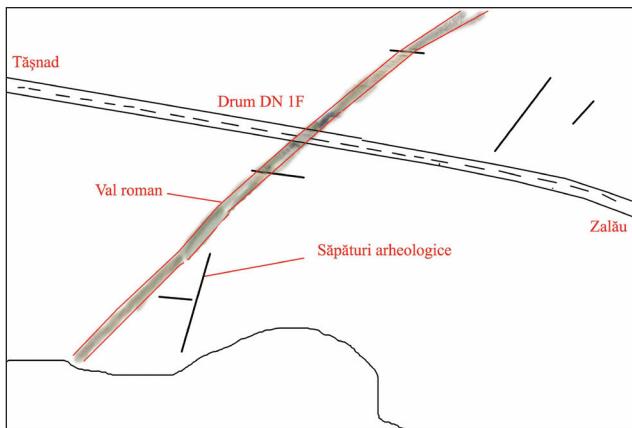
ALSÓSZOPOR ÉS FELSŐSZOPOR TÖRTÉNETE

A két település történelme sokáig hasonló. A 15. század elejéig tulajdonképpen a forrásokban azonos néven bukkan fel, *Zupur* formában. Az első írásos említés 1205-ből származik. A Váradi Regesztrumban maradt fenn egy bejegyzés eb-

Among the medieval discoveries the treasure discovered at Dobra, comprising 701 coins, can be mentioned. The most recent piece was issued at the beginning of the 17th century; therefore the treasure was probably buried during the Ottoman wars. The treasure entered the National Museum at Budapest.

SUPURU DE JOS AND SUPURU DE SUS

The two settlements had similar histories. Until the beginning of the 15th century, there is no difference between the two settlements in the written records, where the form of *Zupur* is attested. Supur was mentioned for the first time in 1205. The *Register from Oradea* is mentioning in year 1205 that *Koson*, living in the *villa Zupur*, accused the mother of one of his countryman of witchcraft. This kind of accusation was serious at that time and was concerning mostly women. The accused person must test its innocence regularly with hot iron calling the verdict of God. If the accusation was true, the guilty would have been convicted to death. It seems that in the case of the two villagers of Supur, the problem

Valul roman de la Supuru de Sus. Cercetări arheologice
A felsőszopori római vallum régészeti kutatása
Archaeological research of the roman vallum of Supuru de Sus

înroșit în foc, iar dacă a fost găsit vinovat (fierul a cauzat arsuri) era condamnat la moarte, fără nici un drept de apel. Se pare că, în cazul celor doi locuitori din Supur, problema a fost rezolvată pe cale amiabilă, cei doi înțelegându-se înaintea desfășurării ordaliului.

Primul nobil având moșii în zonă apare menționat la jumătatea secolului al XIII-lea, în persoana lui Andrei, fiul lui *Serafin*. Printre domeniile acestui personaj extrem de important în ierarhia aristocrației de la curtea regelui Ungariei (jude al curții regale) se numără și Supurul, în anul 1240 fiind realizată delimitarea acestei moșii.

În cursul evului mediu, până la a doua jumătate a secolului al XV-lea, una dintre cele mai importante familii nobiliare din zonă era familia Csire, care deținea un teritoriu extins, delimitat de satele Pir și Supur. Perioada de prosperitate a familiei nu a durat însă foarte mult. În anul 1474, împinsă probabil de nevoi financiare, familia Csire dă în zălog domeniul pe care îl deținea puternicei familii a Drăgoșeștilor (Drágffy). În documentul de zălogire, cele două localități (Supuru de Sus și Supuru de Jos) apar ca sate românești. După ce timp de aproape o jumătate

Supuru de Sus – fotografie aeriană
Felsőszopor – légi felvétel
Supuru de Sus – aerial photo

ből az évből egy per kapsán, amelyben a *villa Zupur*-ban lakó *Koson* nevű lakos boszorkánysággal vádolja meg egy falubelije anyját. Abban az időben ez egy igen súlyos vádnak számított és többnyire nőket gyanúsítottak meg ilyesmivel. A vádat rendszerint istenítéettel bizonyították: a vádlott tüzes vasat kellett hordozzon, és amenyiben bűnösnek bizonyult (a vas égési sérülést okozott), halálra ítélték, még fellebbezésre sem volt mód. Úgy tűnik, esetünkben a két szopori lakos megbékült egymással még az istenítélet végrehajtása előtt.

A vidék első birtokosát a 13. század derekán említik, *Serafin* fia András személyében. Mint

was solved in a friendly manner, the two getting along on the problem before the trial and the ordeal.

The first known landowner of the area was mentioned at the middle of the 13th century. He was Andrew, the son of *Serafin*, an influent member of the aristocracy, holding the important position at the court of the king of Hungary as judge of the royal court. Among several domains he owned also the village and area of Supur, the delimitation of his properties being made in 1240.

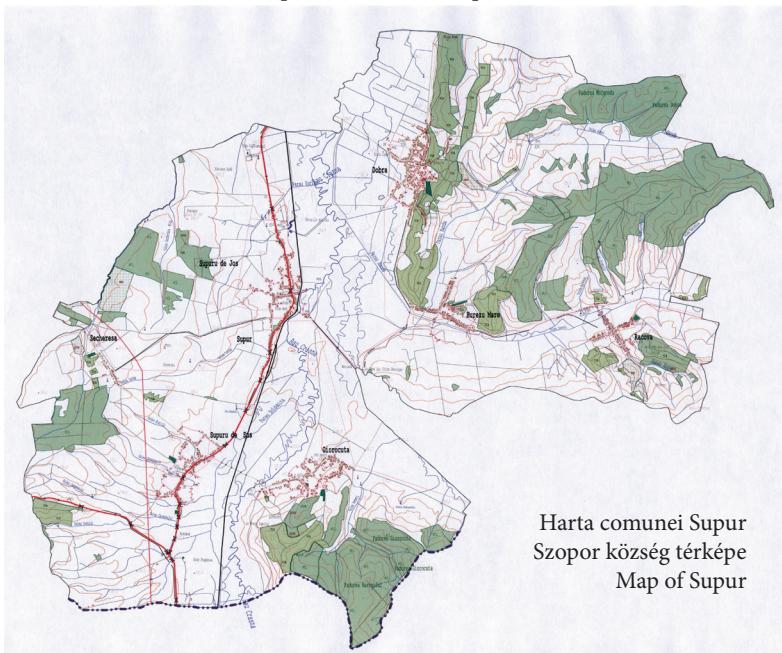
One of the most important landowners of the area during the Middle Ages, until the 15th century used to be the Csire family. The nobles of this family owned large territories between the village of Pir and Supur. The wealth of the family, however, did not last too long. In 1474, the Csire family, due to their shortage in finances, pledged their domain to the more influent and wealthy family of Drágffy (Drăgoșești). In the written record of the pledge, Supuru de Sus and Supuru de Jos were mentioned as Romanian villages. The nobles of Csire were not able to retrieve their domain, therefore it was sold and given definitely to the Drágffy family. The transfer of

Supuru de Jos – fotografie aeriană

Alsószopor – légi felvétel

Supuru de Jos – aerial photo

Harta comunei Supur

Szopor község térképe

Map of Supur

de secol proprietarii inițiali nu au reușit să-și recupereze domeniul, acesta este vândut și intră în proprietatea definitivă a familiei Drăgoșeștilor. În evul mediu transferul de proprietate nu era însă o simplă tranzacție. Pentru ca acesta să fie considerat viabil, toți potențialii moștenitori (în general, toți membrii familiei și descendenții acestora) trebuiau să-și dea acordul. În cazul vânzării Supurului, văduva lui Ferenc Csire, sprijinită și de alte rude, a inițiat o acțiune judiciară prin care se opunea tranzacției, care însă nu a avut câștig de cauză.

Din aceeași perioadă, din anul 1543, se păstrează și prima conscripție a Supurului. Din document reiese că în Supuru de Jos existau trei familii nobiliare: Drăgoșeștii, cu doi iobagi, și familiile Csire și Valkai, cu câte un iobag. Mai existau 2 juzi, 4 țărani liberi, 10 jeleri, 2 case noi și 4 sesii pustii. La Supuru de Sus Drăgoșeștii aveau un iobag, iar familia Valkai tot un singur iobag. Au mai fost înregistrați 1 jude, 4 țărani liberi, 5 jeleri, 2 case noi și 4 sesii pustii. Patru ani mai târziu, o mare parte a celor două sate intră în proprietatea familiei Sarmasági, care vor rămâne cei mai importanți nobili din zonă timp de mai multe veacuri.

Biserica ortodoxă – Supuru de Jos
Orthodox templom – Alsószopor
The orthodox church of Supuru de Jos

the property was not just a simple transaction during the Middle Ages. All members of the family and their descendants had to give their consent in order that the domain would be put on sold. The widow of Ferenc Csire and several relatives, however, contested the selling of Supur domain, but she did not succeed.

The first census of Supur was made at the same time, in 1543. The document shows that in Supuru de Jos were three landowners: the Drágffy family owning two serfs, and the Csire and Valkai families with one serf each. In addition, there were two judges, four freemen, ten day-labors, two new houses and four deserted. The Drágffy family owned one serf in Supuru de Sus, while the Valkai family had also one. There was one judge, four freemen, five day-labors, two new houses and four deserted. Four years later, most of the two villages entered in the possession of Sarmasági family who remained the most important landowners of the area for many centuries.

The ascension of the most important landowner family in the valley of Someş, the

Troiță de la Supuru de Jos
Kereszт Alsószoporról
Cross in Supuru de Jos

Evoluția ascendentă a celor mai importanți nobili din zona văii Someșului, Drăgoșestii, se oprește brusc în cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea. În lipsa descendenților de sex masculin, familia se stinge, iar uriașele sale proprietăți sunt risipite. Domeniul acestora, cu centrul la Ardud, care, pe lângă alte numeroase localități, includea părți din localitățile Supuru de Sus și Supuru de Jos, ajunge în stăpânirea cetății Satu Mare și, indirect, a camerei regale. Deoarece cele două sate erau la granița dintre comitatele Solnocu de Mijloc și Satu Mare, apartanența lor teritorială oscila între cele două unități administrative. Dieta din 1609 de la Cluj a hotărât ca iobagii din Supur să se adreseze instanței judecătoarești din Satu Mare, și nu celei din Solnocu de Mijloc, de care aparțineau din punct de vedere administrativ. În secolul al XVIII-lea, situația devine de-a dreptul bizară: localitățile sunt efectiv împărțite între cele două comitate, astfel încât două treimi din Supuru de Jos aparțin Sătmăralui, iar o treime Solnocului. La fel se prezintă situația și pentru Supuru de Sus, din care patru cincimi aparțin comitatului Satu Mare.

udvarbíró, András jelentős pozíciót töltött be a magyar királyi udvar hierarchiájában, kiterjedt birtokai között Szopor is szerepelt. Az itteni birtokának határát 1240-ben járták be. A középkor során, a 15. század második feléig a vidék legfontosabb birtokosai a Csire családból származó némesek voltak, birtokaik Szilágypér és Szopor közötti falvakból álltak. A család jóléte nem tartott sokáig, 1474-ben több birtokot elzálogosítottak a gazdagabb és befolyásosabb Drágffy családnak. Ebben a záloglevélben a két falu, Alsószopor és Felsőszopor, mint román lakta település szerepel. Az eredeti tulajdonosok majd fél évszázadon át nem tudták birtokukat visszaváltani, így eladták és véglegesen a Drágffy család tulajdonába került. A középkorban a birtok eladása nem volt egyszerű, ahhoz, hogy érvényes legyen, minden lehetséges örökösnök (általában a család minden tagja és ezek utódai) szükség volt a beleegyezésére. Szopor eladásának esetében Csire Ferenc özvegye más rokonok támogatásával tiltakozott az adás-vétel ellen, de a pert végül elvesztette.

Ugynébből a periódusból, 1543-ból való Szopor első birtokösszeírása. Ekkor Alsószoporon három birtokos volt: a Drágffyak két jobbággyal, valamint a Csire és a Valkai

Drágffys, suddenly was stopped by their extinction in the second half of the 16th century. In lack of the male descendants, the enormous domains were dispersed. The domain with the centre at Ardud, including Supuru de Sus and Supuru de Jos, was taken by the fortress of Satu Mare and indirectly by the Royal Treasury. The two villages were on the border between the County of Solnoci de Mijloc and Satu Mare, therefore their territorial subordination fluctuated frequently. The Dieta of 1609 held in Cluj ordered to the serfs of Supur to attend the law-court of Satu Mare, while they belonged from administrative point of view to the county of Solnoci de Mijloc. The situation became even stranger in the 18th century: two thirds of Supuru de Jos belonged to Satu Mare County, while one third to Solnoci de Mijloc. In case of Supuru de Sus, four fifths of the settlement belonged to Satu Mare district and one to Solnoci.

During the 18th century, the villages were owned by several noble families. Thus, in Supuru de Jos were 21 nobles in 1797, of which the most important were the Andrásí

Cimitirul evreiesc din Supuru de Jos
Az alsószopori zsidó temető
The jewish graveyard of Supuru de Jos

Conacul Cosma – Supuru de Sus
A Cosma-kúria – Felsőszopor
The Cosma mansion – Supuru de Sus

În cursul secolului al XVIII-lea, la fel ca în majoritatea localităților din zonă, satele sunt împărțite între mai multe familii care făceau parte din nobilimea mică. Astfel, în anul 1797, la Supuru de Jos existau 21 de familii de nobili, dintre care cei mai importanți erau familia Andrási. Supuru de Sus, la rândul lui, era divizat între opt familii, cea mai mare parte a teritoriului fiind deținută de familia Huszár. Deși nu sunt cei mai importanți proprietari, familia contilor Károlyi, marii magnați ai comitatului Satu Mare, se număra, în secolul al XIX-lea, printre nobili deținători de proprietăți în satele Supuru de Jos și Supuru de Sus.

La Supuru de Sus s-a stins din viață în anul 1918 marele memorandist Andrei Cosma. Născut în anul 1843 la Poiana Codrului, Cosma a urmat o carieră strălucită în avocatură. S-a remarcat prin contribuția adusă la dezvoltarea învățământului românesc, redactând lucrări cu caracter didactic. A fost un susținător consecvent ale revendicărilor naționale ale românilor din Sătmar. De numele lui se leagă conacul ridicat în Supuru de Sus, declarat monument istoric. Cele două conflagrații mondiale afectează și cele două Supururi. La Supuru de Jos există un monument

Biserica ortodoxă – Supuru de Sus
Orthodox templom – Felsőszopor
The orthodox church of Supuru de Sus

családok egy-egy jobbággyal. Még volt két bíró, négy szabad gazda, 10 zsellér, két új ház és négy pusztá telek. Négy évvel később a két falu nagyobb része a Sarmasági család birtokába került, akik több évszázadon át a vidék legbefolyásosabb birtokosai voltak. A Drágffyak magvaszakadtával a 16. század közepén az Erdőd központú Drágffy birtok, amely Alsó- és Felsőszopor részeit is magába foglalta Szatmár várának tartozékává válik, vagyis kincstári tulajdonba kerül. Mivel a két település Szatmár és Közép Szolnok vármegye határán volt, többször változott a település közigaz-

family. Supuru de Jos was divided among eight local landowners, but the most of the territory belonged to the Huszár family. The counts Károlyi were the most influent aristocratic family of Satu Mare county, but they owned small plots in Supuru de Sus and Supuru de Jos during the 19th century.

Andrei Cosma, a well known militant of the Romanian national rights at the end of the 19th century, passed out at Supuru de Sus in 1918. He was born in Poiana Codrului, in 1843, and he had a great career as a lawyer. He wrote educational books and remarked himself through his contribution to the development of the educational system. He was a great supporter of the national claims of the Romanians of Satmar. The manor-house at Supuru de Sus, enlisted as national heritage is linked to him. The two World Wars heavily influenced Supuru de Sus and Supuru de Jos. There is a monument built in Supuru de Jos to honor those who have lost their lives in the war. Supuru de Sus is also known as the birthplace of the

Biserica ortodoxă – Supuru de Sus
Orthodox temple – Felsőszopor
The orthodox church of Supuru de Sus

ridicat în cinstea celor care și-au pierdut viața pe fronturile celui de al doilea război mondial. Supuru de Sus este cunoscut și ca locul natal al poetului George Boitor (1934–1976). Într-o perioadă în care manifestarea creativității artistice era limitată de ideologia comunistă, George Boitor s-a remarcat ca un non-conformist, un poet talentat care a încercat să readucă la viață lirismul interbelic. S-a stins din viață în anul 1976, fiind înmormântat la Supuru de Jos.

Biserica din Supuru de Jos a fost construită în anul 1792. Intrarea se face prin turnul care păstrează elemente ale stilului baroc. Altarul semi-circular este flancat de două nișe laterale pentru cantori, fiind, la rândul lor, tot semicirculare din afară. Acoperișul acestora lasă impresia unor turnuri mai mici.

Biserica din Supuru de Sus a fost construită pe locul unei biserici din lemn, între anii 1784–1789. Edificiul este influențat de stilul baroc, având ferestre semicirculare, fațada navelor laterale având coamă curbată. Absida și turnul au fost adăugate în anul 1911. Etajul superior al turnului este accentuat cu pilaștri de pe colț, iar acoperișul turnului are formă de piramidă hexagonală.

gatási beosztása. 1609-ben a Kolozsváron tartott országgyűlés határozata szerint a szopori jobbágyok Szatmár megye bírói székéhez kell forduljanak ügyeikkel nem pedig a közép-szolnokihoz, amelyhez egyébként területileg tartoztak. A 18. században a területi beosztás meglehetősen furcsa: Alsószopor két harmada Szatmárhoz, egy harmada Közép-Szolnokhoz tartozott, míg Felsőszopor egy ötöde Közép-Szolnokhoz és négy ötöde Szatmárhoz.

A 18. században a két település birtokán, a vidék más falvaihoz hasonlóan, több kisnemesi család osztozott. Így 1797-ben Alsószoporon 21 nemesi család élt, amelyek közül a legfontosabb az Andrási volt. Felsőszopor nyolc helyi birtokos között oszlott meg, akik közül a Huszár családnak volt a legnagyobb része. Szatmár megye legjelentősebb birtokosai, a Károlyi grófok is rendelkeztek birtokrészekkel mindkét Szoporon, de tulajdonuk itt elenyésző volt.

Felsőszoporon hunyt el 1918-ban a memoriandista Cosma Andrei. 1843-ban született Szelestyehután és fényes ügyvédi pályát futott be. Kiemelkedő szerepe volt a román oktatás fejlesztésében, több nevelési célzatú munkája nyomtatásban is megjelent. A szatmári románok

poet George Boitor (1934–1976). In a time when the artistic creativity was limited by the communist ideology, George Boitor remarked himself as a rebel, a talented poet who tried to revive the quality of the lyrics of the interwar period. He died in 1976, and he was buried in Supuru de Jos.

The church of Supuru de Jos was built in 1792. The entrance is through the tower built in Baroque style. The semicircular sanctuary has two niches on both sides, which has semicircular shape outside, their roofs resembling two small towers.

The church of Supuru de Sus was built in place of a small wooden church between 1784 and 1789. The edifice is influenced by the baroque style, having semicircular windows and the facade is fit with two curved gable. The apse and the tower were added in 1911. The upper floor of the tower is fit with pillars on corners and the roof of the tower has the shape of a hexagonal pyramid.

Casă țărănească – Supuru de Sus
Parasztház Felsőzoporon
Peasant house from Supuru de Sus

Biserica ortodoxă din Supuru de Sus – fotografie aeriană

A felsőzopori ortodox templom – légi felvétel
The Orthodox Church of Supuru de Sus – aerial photo

Casă țărănească – Supuru de Sus
Parasztház – Felsőszopor
Peasant house – Supuru de Sus

Arhitectura tradițională. În ciuda faptului că cele două Supururi sunt situate pe un drum european, aici putem regăsi cele mai multe case țărănești tradiționale păstrate de pe raza comunei, unele fiind construite chiar la sfârșitul secolului al XIX-lea. Dimensiunile acestor case sunt impunătoare, reprezentative, arătând că locuitorii erau înstăriți. Din punct de vedere arhitectural nu există diferențe între casele din Supuru de Jos și Supuru de Sus. Fundația în general este din piatră, pereti sunt din cărămidă având grosimea de 35–45 de cm. Pe toată lungimea casei, de regulă, este un târnăț cu stâlpi de lemn, ornamentați

jogainak következetes támogatója volt. Nevéhez fűződik a felsőszopori műemlékkastély építése.

A világháborúk minden településnek komoly emberveszteséget okoztak. Alsószoporon emlékmű őrzi a második világháború frontjain elesett hősök emlékét. Felsőszoporon született George Boitor (1934–1976) költő. Irodalmi tevékenysége olyan években teljesedett ki, amikor a kommunista ideológia korlátok közé szorította az alkotókat. Kortársai közül Boitor nonkonformizmusával tünt ki, a világháborúk közötti korszak színvonalára szerette volna emelni korának líráját is. 1976-ban hunyt el, Alsószoporon van eltemetve.

Alsószopor templomát 1792-ben építették. A bejárat fölött magasodó torony barokk jelleget mutat. Szentélye félköríves, két, szintén félköríves, a kántornak helyet adó oldaltér csatlakozik hozzá, tetőzetük kisebb tornyok képzetét keltik.

Felsőszopor templomát 1784 és 1789 között építették, egy korábbi fatemplomocska helyére. Az épület barokk hatású, félköríves ablakkal, az oldalhajók homlokzatán ívesen kialakított oromzattal. A szentélyt és a tornyot 1911-ben toldották a hajóhoz. A torony felső szintjét sarkain pilaszterek emelik ki, hatszögű tetőzettel.

Traditional Architecture. In spite of the fact, that the two localities of Supur are situated on a national road, a great number of traditional houses can be found here, in various state of preservation. Some of the dwellings were built at the end of the 19th century. The sizes of these houses are impressive showing that the inhabitants were wealthy people. The architectural features are the same in both villages. The foundation is generally made of stone, the walls are made of clay, being of 35–45 cm wide. Along the house, usually a verandah is built, with wooden pillars decorated by carving. The first pillar that belongs to the façade is often made of clay. The triangular gables of the houses are made of soft wood and the attics are regularly enlightened through fret-sew triangles and double cross shaped cut ups. The cornice has a horizontal beam often decorated with semicircular cut ups.

The village of *Sechereșa* was founded near Supur by families of colonists from Sărmășag, at the beginning of the 20th century. Three

Aspect din sură
A csűr belseje
The interior of the barn

Anexe gospodărești
Gazdasági melléképületek
Farm buildings

prin cioplire. Primul stâlp, care face parte și din structura fațadei, este deseori din chirpici. Coama triunghiulară a casei este din scândură de brad, podul fiind luminat prin traforări în formă de triunghiuri și de cruce dublă. Cornișa este o bârnă orizontală ornamentată des prin decupeuri semicirculare.

Sechereșa a fost înființată în hotarul localității Supur de familii colonizate din Șarmășag la începutul secolului al XX-lea. Acest fapt s-a păstrat și în memoria colectivă locală, păstrată de trei generații care au trăit aici de la înființarea localității. Având în vedere formarea recentă a localității, relațiile sociale ale locuitorilor sunt mult mai strânse cu locul de origine decât cu așezările comunei actuale. Majoritatea caselor au fost construite în perioada postbelică, odată cu biserică, ridicată în anii 1950. O singură clădire este mai veche, fiind construită la începutul anilor 1940. După dimensiuni putem presupune că a servit ca locuință temporară pentru noii coloniști până la terminarea construcției casei „mari”. Nu are fundație, pereții sunt din văioage și are o singură cameră de 3x4 m.

Népi építészet. Mindkét Szopor főútvonal mentén található, mégis több hagyományos stilusban épült ház megőrződött. Némelyik még a 19. század végén épült. A házak impozáns méreteikkal tűnnek ki, jelezve építőik tehetséggel. Népi építészeti szempontból nincs különbség a módosabb alsó- és a felsőszopori házak közt. Valamennyinek kő az alapja, faluk 35–45 cm-es, vályogból készült. A házak teljes hosszában faragott oszlopos tornác fut végig, az oromzattal egyvonalban álló oszlop olykor-olykor vályogból készült. Jellegzetes elem a puha fából készült tetőhomlokzat, mely minden esetben díszített, általában kereszt és háromszög minták jelennie meg rajtuk.

Szekerestanyát a 20. század elején hozták létre Szopor határán sarmasági telepesek. A falu emlékezete, mint ahogyan története is, három generációra tekint vissza, így műemléki értékű épületet nem találunk itt. Mivel lakosai Sarmaságról származnak, a település kapcsolatrendszeréhez kötődik, mint Szoporhoz. Szekerestanyán egyetlen népi építészeti értékű épület maradt fenn, amely az 1940-es években, azaz a település létrejöttének idején épült. Méretei alapján való-

generations lived here since the foundation of the locality. Due to the recent foundation, the inhabitants are still closely related to their original locality than to the neighboring villages. Most of their houses were built after the World War II, while the church was built in 1950. Only one building is older, as it was built in the 1940s. Due to its dimensions it can be assumed that it was used as a temporary home for the new colonists until the real, and bigger, house was finished. It doesn't have a foundation, the walls are made of clay and it has a single room of 3x4 m.

The village of *Giorocuta* is mentioned in written records in the *Register of Oradea* for the first time, in the form *Gyou*, in 1205. The juridical case and the persons involved in it are rather interesting: the serfs of Solnoc accused Angelus from Gyou of being a member of their group. On the other side, *Gyou* claimed that he was descent of the Italian (*filius latini hospitis*) who seem to have been settled in the area shortly before. The status of colonists (called guests, *hospites*) was definitely superior

Biserica reformată din Sechereșa
Szekerestanya református temploma
The Calvinist Church of Sechereșa

Biserica reformată din Sechereșa
Szekerestanya református temploma
The Calvinist Church of Sechereșa

színűsíthető, hogy ideiglenes szállásnak készült, a tulajdonképpeni lakóház megépítésének idejére.
Alapja nincs, fala vályog, a lakórész 3x4 méteres.

to the serfs, being granted to them the largest set of privileges in the Medieval Hungarian Kingdom. Angelus managed to prove his true and accusations were rejected. During the Middle Ages, the history of Giorocuta is closely linked to Sarmasági family, being the most important landlords, in the region for a long period. The centre of their domain was at Chieşd. In spite of several quarrels the family kept the greatest part of their property in Giorocuta. During the 17th century, the village was burned by the Turks, and afterwards it was devastated several times by the Kurucs. Due to unfortunate events, the village was left empty for a short while. The modern period is characterized by the decay of the medieval noble families, and the emergence of a great number of new families, sharing the heritage in multiple plots. Giorocuta was divided also among several landowners during the 18th century, the most influent among them

Casă țărănească – Giorocuta
Parasztház homlokzata – Girókuta
Peasant house – Giorocuta

Casă țărănească – Sechereşa
Parasztház – Szekerestanya
Peasant house – Sechereşa

Giorocuta este menționată documentar pentru prima dată în *Registrul de la Oradea*, în anul 1205, în forma *Gyou*. Interesante sunt personajele procesului judiciar: iobagii cetății Solnoc îl acuză pe Angelus din *Gyou* că, la rândul său, face parte din grupul iobagilor de cetate. Acesta însă își sustine descendența din grupul de oaspeți italieni (*filius latini hospitis*) care se pare că au existat anterior în zonă. Statutul de coloniștilor, denumiți în epoca oaspeți (*hospites*), era net superior celui de iobag de cetate, constituind categoria cea mai privilegiată a regatului maghiar medieval. Deznodământul este unul fericit pentru Angelus, care reușește să dovedească lipsa de temei a acuzațiilor ce i s-au adus. Pe tot parcursul evului mediu, istoria Giorocutei se leagă de familia Sarmasági, cei mai statornici proprietari, și de istoria domeniului acesteia, cu centrul la Chieșd. În ciuda unor scurte dispute legate de posesiunea asupra Giorocutei cu alte familii, satul, sau cea mai mare parte a acestuia, rămâne mereu proprietatea acestei familii nobiliare. În secolul al XVII-lea, localitatea cade pradă atacurilor turcești, apoi este devastată de curuți. În urma numeroaselor distrugeri, satul rămâne pustiu pentru o scurtă perioadă de timp.

Girókuta első írásos említése 1205-ből való, a Váradi Regestrumban szerepel *Gyou* formában. A szolnoki vár jobbágyai azzal vádolják a *gyou* Angelust, hogy ő is a vár jobbágyaihoz tartozik. Ő viszont állítja, hogy az olasz vendégek csoportjából (*filius latini hospitis*) való, akik valószínűleg nem sokkal korábban telepedtek le a vidéken. A korban vendégeknek (*hospesek*) hívott telepesek jogállása jóval a várjobbágyoké felett állt, gyakorlatilag a középkori magyar királyság legkiváltságosabb rétegét jelentette. Angelus végül sikeresen bizonyította igazát. Girókuta egész középkori történelme a sarmaságiakhoz és szilágykövesdi központú uradalmukhoz köthető. Ez a család bírta leghosszabb ideig, minden kisebb-nagyobb tulajdonjogi vita ellenére a falu, vagy legalábbis annak nagyobb része, végig a család birtokában maradt. A 17. században a török, majd a kurucok dúlják fel a falut, amely a sok rombolás miatt egy időre lakatlan maradt. Az újkor során a település birtoklástörténete a megszokott képet mutatja: a középkori birtokos családok kihalnak és a falu több kisebb család között oszlik meg. Girókuta 18. századi új tulajdonosai közül a legjelentősebb a Kemény család volt. Az 1715-ben készült összeírás szerint Girókután 90 személy élt, 45

being the Kemény family. In 1715, there were 90 inhabitants in Giorocuta, of which 45 were Romanians and 45 were Hungarians. Of the entire population of ten tax-payer families, nine were serfs and one was day-labor. The first church of the village was made of wood in 1800. The present church, dedicated to Archangels St. Michael and Gabriel was made in 1905.

The village of *Dobra* was mentioned in the *Register of Oradea* for the first time, at the beginning of the 13th century. The landowners of the estate were the Drágffy family, the branch of Béltek (Beltiug) in the Middle Ages. For high treason, the members of the family fell in disgrace of the king in 1470, and they lost all their possessions. The other branch of the family, from Erdőd (Ardud), received the confiscated possessions, including the village of Dobra. The settlement remained in their possession until the extinction of the family, at the middle of the 16th century. Later, the former properties of the extinct family entered in the domain of the castle of Satu Mare. The Rákóczi family, which gave several princes to Transylvania, became the owner of Dobra during the 17th century. Finally the village were owned by the counts of

Biserica ortodoxă din Giorocuta
Girókuta ortodox temploma
The Orthodox Church of Giorocuta

Perioada modernă este caracterizată, conform unui scenariu devenit deja obișnuit, de decaderea nobilimii medievale, înlocuită de mai multe familii, care își împart moștenirea proprietarilor inițiali. Aceasta este și cazul Giorocutei, divizată în secolul al XVIII-lea între numeroși proprietari, dintre care cel mai important este familia Kemény. În 1715, în Giorocuta locuiau 90 de persoane, 45 de români și 45 de maghiari. Din totalul populației, din 10 familii care plăteau impozit, nouă familii erau de iobagi și o familie era de jeleri. Prima biserică a satului a fost construită din lemn, în anul 1800. Biserica actuală, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, a fost realizată în anul 1905.

Satul *Dobra* este menționat pentru prima dată în *Registrul de la Oradea*, la începutul secolului al XIII-lea. Proprietarii moșiei au fost, în evul mediu, familia Drăgoșeștilor (Drágffy), mai exact ramura de Beltiug a acesteia. Acuzați de trădare, membrii familiei cad în dizgrația regelui în 1470 și își pierd statutul și proprietățile de odinioară. Cei care vor profita de această cădere sunt însă chiar rudele lor, ramura de Ardud a familiei, care a preluat, printre alte proprietăți, și satul Dobra. Moșia va rămâne în posesia lor până la stingerea

român și 45 magyar nemzetiségű. A családok közül 10 volt adófizető, 9 jobbágы és 1 zsellér. A falu első temploma fából épült 1800-ban. A mai épületet „Szent Mihály és Gábor Arkangyal” tiszteletére szentelték és 1905-ben építették.

Dobra falut először a Váradi Regesztrumban említik a 13. század elején. A birtok középkori tulajdonosai a Drágffyak, pontosabban a család bélteki ága. Miután a család felségárulás miatt 1470-ben kegyvesztett lett, birtokaikat elkozották, de a rokon erdődi Drágffy ág nyerte el az elvett javakat, köztük Dobrát is. A birtok a Drágffyak tulajdonában maradt egészen a XVI. század derekáig, a család kihalásáig. A két Szoporhoz hasonlóan *Dobra* is a szatmári vár birtokába került. Emellett a több erdélyi fejedelmet adó Rákóczi család is birtokolt itt a 17. század során. A falu utolsó nemes birtokosa a Károlyi grófi család volt, amely 1773-ban kapta királyi adományként a Béltek központú uradalmat, amelyhez *Dobra* is tartozott. A Károlyiak birtoklása alatt a település lakossága jelentősen megnőtt mivel sok magyar családot telepítettek át ide Béltekről és Erdődről. Ennek nyomán *Dobra* gazdasági fejlődésnek indul, a 20. század elejére már két Fogyasztási és Hitel Szövetkezet

Károlyi family, who were received the entire domain with the centre at Beltiug from the king, in 1773. The population increased significantly during this period, because the Károlyi family transferred here the Hungarians from Beltiug and Ardud. Due to this colonization Dobra knew a significant economic development. Two Cooperatives of Credit and Consumption, functioned here at the beginning of the 20th century. The Calvinist Church of the village was built between 1795 and 1799. It has a single nave, while the tower was made in Baroque style. Despite of its simplicity, the church suggests a grandiose and impressive air. In the inside, the most remarkable feature is the wooden ceiling, painted with vegetal motifs in warm colors (in 1799) and the crown of the pulpit is made of carved wood, in 1800.

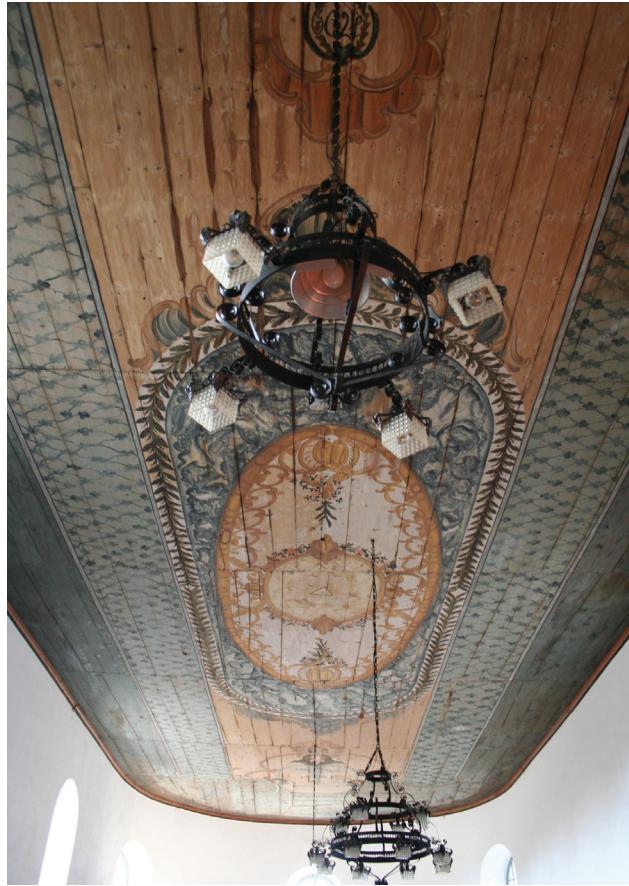
One third of the village is situated in the valley of Crasna, while the remaining part is on the surrounding hills. According to the tradition, the original place of the village was nearer to the River Crasna but, as a consequence of the Ottoman raids, the settlement moved to the hill. The local legend explains the name of the village with this transfer. The etymology

Biserica reformată din Dobra
A dobrăi református templom
The Calvinist Church of Dobra

familiei, la jumătatea secolului al XVI-lea. Mai târziu, toate fostele moșii ale familiei dispărute vor ajunge în stăpânirea cetății din Satu Mare. În secolul al XVII-lea, familia Rákoczi, din care s-au ridicat mai mulți principi ai Transilvaniei, ajunge proprietara satului Dobra. Ultimii din șirul nobililor posesori ai localității au fost conții din familia Károlyi, care au primit întreg domeniul cu centrul la Beltiug prin donație regală, în anul 1773. Populația satului Dobra crește semnificativ în această perioadă, datorită numărului mare de maghiari originari din Beltiug și Ardud, aduși aici de familia stăpânitoare. Localitatea cunoaște în această perioadă o dezvoltare economică semnificativă, la începutul secolului al XX-lea funcționând aici două Cooperative de Credit și Consum. *Biserica reformată* a satului a fost construită între anii 1795–1799. Cu o singură navă și turnul în stil baroc, clădirea bisericii este în același timp maiestuoasă și impunătoare. Interiorul bisericii impresionează prin tavanul din lemn pictat cu motive vegetale în nuanțe calde (1799) și coroana amvonului realizată din lemn traforat, în anul 1800.

O treime din hotarul satului se află în valea Crasnei, restul se află pe dealurile înconjurătoare.

Tavanul pictat al bisericii reformate din Dobra
A dobrai református templom festett mennyezete
The painted ceiling of the Calvinist Church of Dobra

is működött itt. A falu református templomát 1795 és 1799 között építették. Az egyhajós épület barokk stílusú tornyával egyszerű, de ugyanakkor méltóság teljes és im pozáns. A templom bel-

of the name lies in the word „dombra” (in Hungarian means: up to the hill). The transfer of the village – if it really happened – had benefic influence to the viticulture, Dobra being famous today for its cellars and the excellent red-wine. The inhabitants are proud that they „have as many cellars as houses in the village, or maybe more.” Indeed, the village is surrounded with parallel streets of cellars in several rows, placed on the Hills of Crasna. It seems like a twin village that is never deserted. There is always something to „fix” there, therefore any time during the year there is someone coming or going, especially men, holding in their hands bottles of the „cellar blood”, the famous red wine from Dobra. The cellars of Dobra are unique because they are carved in the sand-stone of the hills and not built of brick or stone.

The two cemeteries in the village preserve almost 350 funeral-signs made of wood. These funeral monuments are specific to the Calvinist cemeteries of the area, made of massive carved

Pivnițe din Dobra
Dobrai pincék
Wine cellars at Dobra

re. După tradiție, locul originar a satului era lângă Crasna, dar din cauza inundățiilor dese, și din cauza atacurilor turcești s-a mutat pe deal. Originea numelui localității are o explicație legendară în memoria colectivă, fiind legată de strămutarea trei satului. Astfel, conform tradiției locale, numele satului provine din maghiarul „dombra”, care înseamnă „spre deal”. Mutarea satului – dacă într-adevăr se întâmplase – a avut un efect benefic asupra viticulturii, deoarece Dobra este cunoscută datorită beciurilor și a vinurilor bune. Localnicii afirmă cu mândrie că: „sunt atâta beciuri câte case în sat, sau chiar mai multe”. Într-adevăr, satul este încunjurat cu străzi paralele, poziționate pe dealurile Crasnei, în care se găsesc beciurile în șir, de parcă ar forma un sat-geamăn. Tot timpul există

ceva „de rezolvat” aici, aşadar în orice moment al anului putem întâlni persoane, mai mult bărbați, mergând sau venind, de obicei cu flacoane pline cu „sâangele beciurilor”, renumitul vin roșu de la Dobra. Beciurile din Dobra sunt unice datorită stratului nisipos din care sunt formate dealurile,

Coroana amvonului din biserică reformată din Dobra
A dobrai református templom szószékkoronája
The pulpit-crown of the Calvinist Church of Dobra

sejének látványos dísze a meleg színekkel festett famennyezet (1799) és az áttört faragással díszített szószékkorona (1800).

A falu határának egyharmada a Kraszna völgyében terül el, a többi pedig a környező dombokon. A hagyomány szerint a falu eredetileg a

Kraszna mentén húzódott, de a gyakori árvizek és a török dúlások miatt felköltözött a dombra. A falu nevét is a dombra költözés legendájához köti a népi emlékezet. A Dobra nevet a dombra szóból eredeztetik.

A falu felköltözése, ha valóban így történt, jó hatással volt a szólészetre, Dobra híres pincéiről és boráról.

Lakosai büszkén vallják, hogy „annyi pince van, amennyi ház a faluban, sőt még attól is több”. Valóban, a falut párhuzamosan fogják közre a Kraszna dombja-

in egymást követő pincesorok. Olyan mint egy ikerfalu, amelyik egyáltalán nem tűnik elhagyottnak. Mindig akad valami „elintézni való”, úgyhogy az év bármelyik szakában találkozhatunk arra járókkal, főleg férfiakkal, akik palackokban hozzák a „pincék vérét”, a híres dobrai

beams. Generally, oak or acacia tree was used. The beams are shaped in antropomorphic form, originating from the antique idols. The forms are divided in two to sex. Men's signs are fit with tulip-form hat, while the women's with head kerchief. The number of wooden funerary signs is continuously decreasing being replaced with stone monuments. Thus, this type of funerary monument will vanish in the following decades.

The village of *Hurezu Mare* was mentioned in the written records for the first time in the 15th century, more exactly in 1424. The history of the settlement is similar with the neighbor village of Dobra. Thus, the Drágffy family was the most influent landowner during the Middle

Viile din Dobra
A dobrai szőlős
The vineyard of Dobra

astfel ele sunt săpate în nisip și nu construite din cărămidă sau piatră.

Cele două cimitire ale satului mai păstrează aproape 350 de monumente funerare. „Monumentul funerar” specific cimitirilor reformate din regiune este o bârnă masivă cioplită, în general din stejar sau salcâm. Specificul acestor monumente este dat de forma antropomorfă a acestora, amintind de idolii antici. Cele două variante cunoscute urmăresc divizarea după sex. Ornamentul specific a bărbaților este pălăria-lalea, iar cel specific femeilor este baticul. Numărul monumentelor funerare din lemn scade în continuu, acestea fiind înlocuite de mormintele din piatră. Astfel, foarte probabil, în următoarele decenii acest tip de monument funerar va dispărea.

Satul Hurezu Mare a fost menționat documentar pentru prima dată în secolul al XV-lea, în anul 1424. Istoria sa este asemănătoare cu cea a satului vecin, Dobra. Astfel, Drăgoșeștii (Drágffy) sunt și aici cei mai importanți dintre proprietari pe parcursul evului mediu. Similaritatea încetează după stingerea familiei, în secolul al XVI-lea, când, spre deosebire de Dobra, Hurezu Mare este inclus în domeniul cu centrul la Craidorolț. După pacea de la Satu Mare (1711),

vörösbort. A pincék kialakítása egyedi, mivel a dombok homokrétegébe vájtak, nem pedig tég-lából vagy kőből építettek.

A falu két temetője még 350 fából készült fejfát őriz. A református temetők jellegzetes sír-emléke a tölgy- vagy akácfából faragott egyenes fejfa. Antik eredetű idol ábrázolásokra vezethető vissza, melyek az elhunytak neme szerint változnak. A férfi fejfáknak a dísze kalap vagy tulipán motívum, míg a nőknek fejkendő. A fejfák száma egyre fogyatkozik, helyüket átveszik a kőből állított síremlékek. Valószínűleg az elkövetkező évtizedekben végleg eltűnnek a temetőkből.

Nántű legkorábban a XV. században, pontosabban 1424-ben szerepel az írott forrásokban. Történelme megegyezik a szomszédos Dobrával. E szerint a középkorban a Drágffyak a legfőbb birtokosai. A család kihalásával megszűnik a történelmi párhuzam, mivel Nántűt a Királydaróc központú uradalomhoz csatolták. A Szatmári Béke (1711) után a Károlyi család birtokába kerül, akik az itt élő román lakosság mellé svábokat telepítettek. A második világháború végeig a svábok nagy számban éltek a faluban, de akkor többségüköt a Szovjetunió munkatáboraiba deportálták. Nántűn látta meg a napvilágot 1916.

Ages. After the extinction of the family, at the middle of the 16th century, Hurezu Mare had different evolution than Dobra. Hurezu Mare was included in the domain of Craidorolț. After the peace of Satu Mare (1711), the village became the property of the Károlyi family, who colonized groups of Schwabs among the Romanian inhabitants. The big Schwab community remained in the village until the end of the Second World War, when most of them was transported in camps of forced-labor in USSR. Erdős Imre Pál, the famous painter and drawer of Satu Mare, was born in Hurezu Mare on the 2nd of November, 1916.

There are two churches in the village. The *Orthodox Church* was built in 1700 and its architecture preserves the style of the wooden churches with pentagonal apse. The wooden tower has quadrilateral shape and it is situated above the nave. The four sided steeple has a watch tower set on the outside, with sculpted pillars and semicircular arches. The arrow of the tower is elegant and imposing resembling the monuments of ecclesiastic architecture of the Codru area. The Roman-Catholic Church is the second church in the village, being built

Biserica ortodoxă – Hurezu Mare
A nánťúi ortodox templom
The Orthodox Church of Hurezu Mare

satul intră în proprietatea familiei Károlyi, care va coloniza grupuri de șvabi alături de români care populau localitatea. Șvabii vor trăi în număr mare în sat până la sfârșitul celui de al doilea război mondial, când majoritatea sunt deportați în lagărele de muncă din URSS. La Hurezu Mare s-a născut, pe 2 noiembrie 1916 pictorul și graficianul Erdős Imre Pál, unul dintre cei mai renumiți artiști sătmăreni.

În sat există două biserici: ortodoxă și romano-catolică. *Biserica ortodoxă* a fost ridicată în anul 1700, arhitectura păstrând forma bisericilor construite din lemn, cu absidă pentagonală. Turnul din lemn are formă de patrulater, fiind dispus deasupra navei. Coiful în patru ape are un foișor dispus spre exterior, cu stâlpi sculptați și arcuri semicirculare. Sägeata turnului este zveltă și elegantă, amintind de monumentele de arhitectură eclesiastică din zona Codru. *Biserica romano-catolică* a fost construită în anul 1848. Are o singură navă, cu turnul pe fațada de vest, iar sanctuarul are formă rectangulară. Fațada de vest este decorată cu ajutorul cornișelor proeminente și al celor trei geamuri circulare situate la primul nivel, deasupra ușii de intrare și a geamurilor care o flanchează.

November 2-án Erdős I. Pál grafikus, Szatmár megye művészeti életének kiemelkedő alakja.

A faluban két templom is van, az *ortodox templomot* 1700-ban építették a fatemplomok építészeti hagyományait követve. Szentélye ötszögű, tornya négyzetes és a hajó fölé magaslik. Sisakja négyzetes, amelyet egy faragott, félköríves oszlopos kilátó vesz körül. A karcsú, elegáns toronysisak a Bükk-vidék egyházi építészetének jellemzője. A *római katolikus templomot* 1848-ban építették. Egyhajós, tornyát a nyugati homlokzat fölött emelték, szentélye négyzetes.

Biserica ortodoxă – Hurezu Mare
A nántúi ortodox templom
The Orthodox Church of Hurezu Mare

in 1848. It has a single nave, the tower is situated on the western facade and the sanctuary is rectangular. The western façade is decorated with prominent cornices and with three circular windows situated at the first level, above the entrance door and above the windows on its both sides.

The beautiful „long houses” stand as a memento for the presence of the Schwab community, most of them being deserted or in bad shape in the present. These large houses provided great comfort for even three generations. Most of these houses are situated nearby the Roman Catholic Church. The house of a poorer inhabitant, at the street towards the cellars, presents striking contrast to the big Schwab houses. The small and modest house is beautiful in its simplicity. It was built in 1910, it has one room and a porch next to it. The stable comes as an extension behind the back room as far as the verandah. The verandah is as long as the house and stands on six pillars. In front of the verandah is a pillar built of clay that makes a niche in front of the house like a window.

Biserica romano-catolică – Hurezu Mare
A nártűi római katolikus templom
The Roman-Catholic Church of Hurezu Mare

Ca și memento pentru prezența șvabilor stau frumoasele „case lungi”, dintre care multe sunt părăsite și în stare de ruină. Majoritatea caselor șvăbești sunt dispuse în apropierea bisericii romano-catolice. Dimensiunile mari ale acestor locuințe asigurau un confort sporit chiar pentru trei generații. În contrast puternic față de bogatele case șvăbești, într-o uliță, spre „cartierul” cu beciuri se găsește o gospodărie modestă, sărăcăcioasă, construită în anul 1910. Casa este compusă din două încăperi: o cameră și o tindă. În continuarea camerei din spate se află grajdul extins până la nivelul târnațului. Pe lungimea casei, până la grajd se află un târnăț sprijinit pe șase stâlpi. În față are un stâlp clădit din văioage care formează în față casei o nișă în formă de geam.

Similar cu Dobra, și în Hurezu beciurile formează un „cartier” special în teritoriul satului. Viile și beciurile, dispuse pe terase, se află de fapt pe ramificația sud-estică a dealului din Dobra. Însă, în timp ce în satul vecin acest „cartier” este plin de viață, beciurile din Hurezu sunt abandionate și lăsate uitării.

Prima atestare documentară certă a satului *Racova* datează din anul 1461, în forma *Therebes*. Nouă ani mai târziu, localitatea apare în forma

Nyugati homlokzatát kiugró párkányzattal díszítették, valamint három körablakkal, amelyeket a bejáratí ajtó fölé az első szinten helyeztek el.

A sváb telepesekre ma már csak a római katolikus templom, valamint a közelében épült, jellegzetes stílusú „hosszú házak” emlékeztetnek. Több közülük elhagyatottan, gyakran romos állapotban áll. E háztípus nagy méretével egyszerre három generációnak volt képes kényelmes, mai szempontok szerint is élhető életteret biztosítani. A sváb házak gazdagságának éles ellentéteként, a pincésor egyik feljáró útja mellett található egy tornácos, két helyiséges (szoba és pitvar) szégyenparaszti gazdaság, lakóházzal és gazdasági épületekkel. A házat az 1910-es évek legelején építették kő- és téglá alapra. Az eredetileg náddal fedett ház falait boronarendszerben építették, vagyis a bizonyos közönként álló faoszlopok közötti részt vályoggal, illetőleg sárral töltötték ki, s az egészet kívülről, belülről bevakolták.

Dobrához hasonlóan a pincék itt is különálló falurészt alkotnak, amely azonban, az előbbivel szemben, inkább elhagyatottságot, mint vígságot sugároz. A pincék a Nántűt Dobrától elválasztó domb déli nyúlványát ölelik körül teraszos elrendezésben.

Biserica romano-catolică – Hurezu Mare
A nántűi római katolikus templom
The Roman-Catholic Church of Hurezu Mare

Like in Dobra, the cellars in Hurezu form a special quarter in the village. The vineyards and the cellars are situated on the south-eastern side of the Dobra Hill. While in the neighbor village the quarter of cellar are full of life, in Hurezu most of the cellars are abandoned.

Casă șvábească – Hurezu Mare
Sváb parasztház – Nántű
Schwab house – Hurezu Mare

Olahtherebes, fiind inclusă în domeniul Bel-
tiug, care, în evul mediu,
are aceeași istorie ca și alte sate ale comunei ac-
tuale Supur (Dobra, Hurezu Mare). În anul 1646,
Racova este donată de rege familiei Kemény, care
însă nu o va păstra pentru mult timp, pentru că,
deja în anul 1672, moșia se afla în posesia ordi-
nului iezuit. La începutul secolului al XVIII-lea,
contele Alexandru Károlyi dobândește, pe lângă
multe alte domenii, și satul Racova, ce va rămâne
în proprietatea acestei familii până în secolul al
XX-lea.

Pivnițe în Hurezu Mare
A nántűi pincesor
Wine cellars in Hurezu Mare

Rákosterebes első
hiteles említése az írott
forrásokban 1461-ből

való *Therebes* formában. Kilenc évvel később
Oláhterebesként említik, mint a bélteki uradalom
része. Így a középkorban Szopor község többi
falvával (Dobra, Nántű) azonos történelme volt.
1646-ban a király Rákosterebest a Kemény családnak adományozta, de a család nem sokáig
tartotta meg, mivel 1672-ben a jezsuita rend
birtokába került. A 18. század során sok más
birtokkal együtt a Károlyi grófok tulajdonába
került, akik egészen a 20. századig első feléig bir-
tokolták.

The first written record of the village *Racova* dates from 1461 in the form *Therebes*. Nine years later, the locality is mentioned as *Olahtherebes*. It was included in the domain of Beltiug, sharing the same history with the neighboring villages (Dobra, Hurezu Mare) during the Middle Ages. Racova was donated by the king to the Kemény family in 1646, but they would not have it for too long because in 1672 the estate entered in the possession of the Jesuit Order. Count Sándor Károlyi obtained Racova village, among other domains at the beginning of the 18th century, remaining in the property of the family until the 20th century.

Pivnițe în Hurezu Mare
A nántűi pincésor
Wine cellars in Hurezu Mare

BIBLIOGRAFIE – IRODALOM – REFERENCES

- Tiberiu Bader (red.), *Tezaure monetare din județul Satu Mare* (Éremkincs-leletek Szatmár megyéből), Satu Mare, 1968, p. 133.
- Engel Pál, *Magyarország világi archontológiája 1301–1457. Középkori magyar genealógia* (Archontologia laică a Ungariei 1301–1457. Genealogia Ungariei medievale), CDROM Budapest, 2001.
- Nagy Iván, *Magyarország családai* (Familiile Ungariei), vol. I–XII, Pest, 1857–1868.
- János Németi, *Repertoriul arheologic al zonei Careiului* (Nagykároly vidékének régészeti repertórium), București, 1999, p. 86–87.
- Petri Mór, *Szilágy vármegye monográfiája* (Monografia comitatului Sălaj), vol. IV, Zilah, 1902, p. 219–231, 405–408.
- Schematismus venerabilis cleri dioecesis Szamosujváriensis graeci ritus catholicorum pro anno a Christo nato 1886, Szamosujvári, 1886*, p. 180–181.
- Szőcs Péter Levente (coord.), *Arhitectura eclesiastică din Satu Mare. Szatmár egyházi építészete. Ecclesiastical Architecture of Satu Mare*, Satu Mare, 2007, p. 141–142.
- Dionisie Stoica – Ioan P. Lazar, *Schiță monografică a Sălagiului* (A Szilágyság vázlatos monográfiája), Șimleu Silvaniei, 1908
- Vályi András, *Magyar országnak leírása* (Descrierea geografică a Ungariei), vol. I–III, Buda, 1796.